

ELLENZÉK.

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI NAPILAP.

SZERKESZTŐI IRODA:

Belmagyar-utca 47-dik szám, hová a lap szellemi részét illető közlemények czimzendők.

AZ „ELLENZÉK” ELŐFIZETÉSI DIJA:

Egész évre 16 frt. Negyedévre 4 frt.
Félévre 8 frt. Egy hóra helyben 1 frt 50 kr.

Egyes szám ára 5 kr.

Megjelenik minden nap, kivéve a vasár- és ünnepnapokat.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Irodalmi társaságunk.

A három év előtt Kolozsvárt meg alakított Erdélyi irodalmi társaság tegnap tartotta meg harmadik ünnepélyes közlését.

A társaság megalakulása s főképp felolvasó ülései Kolozsvár művelt közönségének körében általános érdeklődést keltettek.

A felolvasó üléseket mindig nagy számú érdeklődő kereste fel, a mi azt bizonyítja, hogy a társaság oly szükségget pótol különösen az erdélyi részek művelődési érdekszférájában, a melyről eddig gondoskodva nem volt.

A művelt közönségnek, főleg Kolozsvárt, mint a társaság székhelyén — rendes szellemi szükségletévé vált a társaság által felidézett irodalmi és művelődési mozgalmakban való részvétel.

A társaságnak a közönség részéről nyilvánuló erkölcsi támogatása elen panaszkodni egyáltalán nincs ok. Ez a támogatás megfelelő formákban elég élénken nyilvánul.

Ámde a közönség, s főleg az az osztály, a melyből az ilyen irodalmi válatok anyagilag való megsegítésüket várják az erdélyi irodalmi társasággal szemben mindezt csak igen csekély mértékben tették eleget annak a kötelezettségnek, melyet magukra kellett venniük.

Az irodalmi társaság, hogy mennél eredményesebb működést fejthessen ki, szüksége van arra, hogy a közönség részéről nemcsak erkölcsi, hanem anyagi támogatásban is részesíttessék.

A társaság pusztán magára utalva csak részben felelhet meg ama várakozásoknak, melyet a közönség körében felébresztett.

A közönségnek vagyonszerűbb és áldozatkésőbb felétől kell várnia azt, hogy megsegítse a jelentős feladatra vállalkozott irodalmi társaságot, a maga nemhez munkájában. Ha megadatnak neki az anyagi eszközök is — kétségtelen, hogy a szellemi siker elérése jelentékenyen megkönnyíthetik.

Hogy az a társaság valóban érdemes az anyagi támogatásra is, csak néhány adatot hozunk fel olyat, melyből megérthető, hogy ama feladatok, melyeket országgrészünk kulturális fejlődésének nagy érdekeire tekintettel a társaság magára vállalt — tényleg első-

rendűek és megvalósításuk minden tekintetben kívánatos.

Nemzetiségi szempontokból tehát országunk belső fejlődése tekintetéből is jelentős feladatra van hivatva az „Erdélyi irodalmi társaság.” Ennek működésében példát kell mutatnia arra a szász és román ajkú lakosságnak, hogy nem csak az anyaországban, ha nem itt Erdélyben is van kifejtett magyar kulturánk, a melynek áldásaiban egyformán osztozhatnak az ország egész lakossága, faj, vallás és nemzetiségkülönbség nélkül.

Az „Erdélyi irodalmi társaság” egyik feladata arról tenni tanúbizonyságot, hogy az irodalmi életet nem szükség egy helyen például Budapesten központosítani, hanem az ország jelentékenyebb városaiban együtt élő írói kör a maga erejéhez mérten bizonyos korlátoltabb területen is jó szolgálatot tehet a kulturális fejlődés érdekeinek.

Ezenkívül az erdélyi irodalmi társaságnak különleges feladatai is vannak, a menyiben első sorban hivatott arra, hogy Erdély népi nyelvét és néprajzi kulturáját emelje, s ama kincseket, melyek ez érdekből igen becsesek közforgalomba hozza.

Szükség van az „Erdélyi irodalmi társaság”-ra azért is, mert Erdély a főforrása az igazi magyar nyelvnek. Erdélyben volt valódi magyar fejedelmi udvartartás akkor, mikor az anyaországban azt csak hírből ismerték.

Köztörvényeket Erdélyben magyarul alkottak akkor, midőn az anyaországban ezt latinul hozták.

Döbrentei Gábor, a hírneves magyar nyelvújító a nyelvújítás korszakában Erdélyt kereste fel a magyar nyelv tanulmányozása czéljából.

Mindezekből átlátható, hogy az erdélyi irodalmi társaság létezésére és működésére több és egyenként is jelentős szempontokból tényleg szükség van. Kulturális fejlődésünk legajátosabb érdekeivel függnek össze azok a feladatok, melyeket a társaság magára vett, s melyet betölteni képes és kész is.

A társaság már is egy helyesen és kiváló erőkből szervezett egyesület. Élén egy európai hírű tudós gróf Kuún Géza áll. Körülötte sorakoznak az erdélyi szellemi előkelőségek legjobbjai, egyetemi tanárok, érdemes veterán írók, közéletünk jeles férfiai és az ifjabb nemzedék kiválóbbjai.

Mindezek közös czélra egyesülve

jelentékenyen befolyhatnak arra, hogy az erdélyi irodalmi életnek hatalmas fellendülést biztosítsanak, a mire pedig tényleg nagy szükség van.

És mert e szükségét mindenkinek éreznie lehet a társadalom áldozatkész tagjainak is sorakozniok kell a társaságot alkotó írói gárda körül, a rendelkezésekre bocsátani azon anyagi eszközöket is, melyek a társaság működésének sikerét előmozdíthatják.

Különösen főúrunk, földbirtokosok pénzintézetek, a kaszinók és más egyesületekre vár a feladat, hogy mint alapítók (alapítványi összeg 50 frt) lépjenek a társaságba, s adják meg a szükséges anyagi eszközöket annak a társaságnak, melynek működésükébe a legjelentékenyebb kulturafeladatok vonatnak be.

Jelentős érdekek tesznek ezáltal hasznos szolgálatot.

A primási szék betöltése körül most foly a befolyásos tényezők részéről a legélénkebb tusa. Mindenki igyekszik jelöltje érdekében érvényesíteni hatását, összeköttetéseit. Érdekes mozzanat gyanánt irhatjuk, hiates forrás után, hogy Tisza Kálmán is, rendkívül érdeklődik a kinevezés iránt. Erdélyi közönség oly nagy foku, hogy az udvardöntő körében személyesen járt közbe hangulatot csinálni. Schlauch Lőrincz nagyváradi püspök kinevezése mellett és Samassa József egri érsek kinevezése ellen. Hogy e hangulatsínálást minő okokkal támogatta azt a két jelöltnek politikai szereplése az ő miniszterelnöksége idejében eléggé megmagyarázza. Samassát politikai megbízhatatlansága címén, Schlauchot pedig szolgálatszerűsége révén ajánlotta az udvari elhatározásokra súlyos bíró elemeknek.

Tanügyi reform. Tankertületi főigazgatók értekezlete volt a héten a közoktatási minisztériumban. A tankertületi főigazgatók területi beosztását jónak ítélték, csak az erdélyi két tankertületben találtak egy kis változtatni valót. Kivánságnak mondta egy úgyszólván, hogy a kolozsvári főigazgatóság — melynek kerülete jóval kisebb a nagyszebeninél — vegyen át néhány középiskolát a nagyszebeni kerület északi részéből. Talán legfontosabb azonban az értekezlet harmadik tárgya volt; a magánvizsgálatok ügye, a melynél beható eszmecsere fejlődött ki. Hangsúlyozták, hogy a kérdés fölötté nehéz, azaz teszi a felügyelet és ellenőrzés; de mindenesetre szabályzatot kell kidolgozni.

nek az a következménye, hogy — miután mind a férfi, mind a női képességek összehangzatos és egyenletes kifejtése lehetetlen, — azaz sem lesznek, amivé lehetnének s így mihozánk sem emelkedhetvén, saját értéklüknek is elvesztik felét.

De hát az következik ebből aztán, hogy a nő teljes tudatlanságban neveltesse s ki zárólag a háztartásra szorítkozik? hogy a férj rabizolganóvé tegye életének tartsát? hogy az együttélés legszebb ingerétől megfoszsa ezáltal magát? hogy a férfi annál inkább uralkodjék a nőn? hogy megfoszsa őt, még a lehetőségtől is, miszerint ismereteit gyarapítsa és érzelmeit nemesítse? — Nem, valóban ez nem következik; ezt a természet sem akarta, mely a nőt oly fényes és kitűnő szellemmel ajándékozta meg. Maga a nő gondolkodó, hogy itéljen, szerezzen, hogy ismeret gyűjtson, hogy szellemét épen úgy képezze, mint alakját. Ezek az eszközök, melyeket a természet a nőnek nyújt, hogy gyöngységét erővé varázsolja, a mi erőnkét pedig az ő gyöngyével mérsékeli. A nőknek sokat kell tanulniok; de csak azt, amit illik tudniok.

Kár, hogy a nagy filozoph itt épen a gyakorlati felelettel adós marad, hogy t. i. mit illik a nőknek tudni, mi legyen a magasb nevelés tárgya.

E szemelvények eléggé tanúsítják, hogy Rousseau aligha állott volna tulzó emancipátoraink közé; minden esetre azonban olyan magasztosan fogta fel a kérdést, hogy ha az ő alapelvei szellemében nyer megoldást, kétségteletlenül magasb piedestálra emeljük a nőt,

Politikai hírek.

Az igazságügyminiszter körutja. Szilágyi Dezső igazságügyminiszter, mint értesültünk, június elején sorra vizsgálja a királyi táblákat. Kolozsvárra június 14—16-ika között várják.

Államosítás ellen. Mint Zilahról írják a vármegyének f. hó 20-án megkezdett közgyűlésein néhány apróbb ügy letárgyalása után a közigazgatás államosítása ellen és mellett szóló társadalmi átiratok vétettek tárgyalás alá. Ott a vármegye disztermében hangzott el báró Kemény Árpád megyebizottsági tag eszmékben gazdag, logikával bővelkedő beszéde a közigazgatás államosítása ellen. A fiatal szónokot szép beszédje után sokan sietek üdvözölni. Azonban a többség sem az államosítás mellett, sem ellene nem nyilatkozott, bárha Dull, Lőrinczy országgyűlt. képvis. és többen az államosítás mellett nyilatkoztak.

Képviselői beszámoló. Diósdiban (Szilágy megye), mint nekünk írják, a napokban tartotta meg beszámoló beszédét Dobai Antal országgyűlt. képviselő. Daczára az erős, hűvös, komor időnek, a képviselői beszámoló beszédének meghallgatására a választókörlet legtávolabb vidékéről jöttek el oly sokan, hogy a nagy és népes község alig volt képes befogadni a választókat. Beszédében az általánosan ismert függetlenségi elvek hangsúlyozása mellett felhívta a választókat elváltásra s a függetlenségi eszmékhez való taníthatatlan ragaszkodásra, majd áttért a közigazgatás államosítására, mely ellen a végülök harcolni fog. E szavait szűnni nem akaró lelkes eljenzés követte.

A harc küszöbén.

Irányi Danieltől, a függetlenségi párt elnökétől az „E-s” mai száma a következő felhívást közli:

A koczka el van vetve. A képviselőház többsége, melyhez a mérsékelt ellenzék is csatlakozott, elhatározta, hogy a megyei közigazgatás szervezéséről, illetőleg államosításáról szóló törvényjavaslat már folyó hó 29-re napirendre tűzessék.

Hiába kértem a függetlenségi és 48-as párt nevében, hogy ne tárgyaljuk ezen törvényjavaslatot a jelen országgyűlésen, a jelen országgyűlés óriási többsége a tisztviselői választásának elve alapján levén megválasztva, az alkotmányosság elve szerint erkölcsileg nincs jogosítva, hogy a kinevezésre alapított s a megyei önkormányzatot egyébként is megcsontító törvényjavaslatot tanácskozás alá vegye s törvény erejére emeltetni engedje.

Hiába utaltam arra, hogy addig míg a kuria bíraskodásáról vitás választási ügyekben szóló törvényjavaslat előterjesztve s életbe

léptetve nincs, ne tegye lehetővé a képviselőház, hogy a kormány a tisztviselők kinevezése által még nagyobb befolyást nyerjen a képviselő választásokra s ily módon a nemzet képviselői még inkább elveszítse függetlenségét.

Hiába mutattam rá, hogy addig, míg a megyei közigazgatással szorosan összefüggő egyéb törvényjavaslatokat, nevezetesen a községek rendezéséről, a közigazgatási bíróságról, a fegyelmi eljárásról s a tisztviselői szabályzatról szólókat nem ismerjük, a megyei közigazgatás szervezését sem lehet alaposan megbíralnunk, — a többség mindezen ellenvetéseket nem vette figyelembe s a tárgyalást a jövő péntekre kitűzte. Sőt az Eötvös Károly által előadott azt a kérést sem volt hajlandó teljesíteni, mely szerint a törvényjavaslat bővebb megfontolás végett az osztályokhoz utasíttassék.

A kormány, mely a bizottságban folytatott tanácskozást is siettetve, ezt az eljárást most a képviselőház irányában is követni jónak látja; arra számítván, hogy mi, függetlenségi és 48-as elvtől képviselők, a nyári hőszégekben s a bekövetkező mezei munka idején hamar kifáradni s elszéledni s ily módon a kormány diadalát megkönnyíteni fogjuk. Ezen számítás, remélem, alaptalannak fog bizonyulni.

Sokkal jobban vagyunk ugyanis láthatva kötelességünk érzetétől, semhogy akár a hőszégek, akár pedig gazdasági teendőink miatt megengedjük, hogy egy a nemzet exredőves önkormányzatát s a nép választási jogát megsemmisítő javaslatot ne a legkomolyabb bírálat alá vonjuk.

Mikor az ország határát ellenség fenyegeti, a katoná nem kérdi, dermesztő hideg van-e, avagy rekkenő meleg, rövid ideig fog tartani a háború avagy esetleg hónapokig s talán évekig elhúzódik. Elhagyja otthonát, feleségét, gyermekeit, gazdaságát, zászló alá siet és harcol vitézül, míg vagy győz, vagy hősiiesen elesik.

Mi a nemzet politikai katonái vagyunk. A közigazgatás államosítása meggyőződésünk szerint veszélyt hoz a közszabadságra s magára az alkotmányra.

Az önkormányzat fentartása programunknak egyik pontját képezi; az ez ellen intézett támadást tehát vissza kell utasítanunk. Sem a tikkasztó meleg, sem magánügyeink nem tartóztathatnak vissza, hogy választóinknak tett ígértünket bevaltsuk, kötelességünket teljesítsük.

Ezt kívánja a becsület, ezt követeli tőlünk a hazafiasság. Nem szabad nekünk, a nép választottjainak, kényelmünket vagy bár gazdasági érdekeinket is előbbre tennünk kötelességünknek előtt a népegyesület fia

— Azt hiszi?

— Bryán, te haláladatlan vagy az előjogaidért — jegyzi meg Champneys kisasszony tréfásan. Mikor én fiatal voltam a férfiak szerencsétlenségét tartották ha egy ladyt bár hova elkerülhettek.

— Szalome, biztosítom, hogy előjogaimat méltánylom — válaszolja Bryán udvariasan; de haragos arccal fordul el tőle.

— Midőn szolgálatban voltam itten — szól közbe Dorka; mire mindnyájan felnéznek és nevetnek. — Midőn én szolgálatban voltam itten — folytatja Dorka Sir Bryán hozott el Beckinghamból. És ő oly tökéletes udvariasággal, és oly szíves készséggel hozta haza az anyja szobaleányát, mint bár melyik fáradt ladyval tette volna. — Nagyon szép este volt — oly jól emlékezem rá.

— Én is! — mondja az ifjú hirtelen; s homloka kidertül.

Ffiohottné és Dorkát egy pillanatra sem hagyta magukra, s az indulás ideje is bekövetkezett. A szegény öreg lady bosszúságát s aggályát enyhíti a Dorka módora, s a bucsu csók váltásánál sugott szavai — „Ma éjjel nyugodtabban fog már aludni, ugy-e édesem?”

Dorka örül, hogy egy pillanatra sem maradtak egyedül.

Epen midőn a vendégek távozni akarnak, egy kis zavar van. — Dorka a fátolyát teszi fel, — midőn Ffiohottné hirtelen azt mondja:

— Oh, Dorka, mutasd meg Champneys kisasszonynak azt a szép karperecedet! Dorka rémülve fordul feléje.

— A karperecedet! — Miféle karperecedet? Nincs a karomon! Ffiohottné megijed és elhallgat.

— De rajta volt! — mondja Champneys kisasszony. Ffiohottné látta és beszélt nekem róla — őt nagy macska szem volt —

AZ „ELLENZÉK TÁRCZAJA”.

1891. Május 25.

Rousseau a nőemancipációról.

(Vége.)

Még élesebben kifejti a nagy gondolkozó ezt a tételt, mikor a férfi és nő közötti különbségeket megállapítja, így szól:

Nincs egyenlőség a két nem — a férfi és nő — között arra nézve, ami a nemiségre vonatkozik. A férfi csak bizonyos pillanatokban férfi — nemileg; — a nő ellenben egész életében, vagy legalább is ifjúságában nő marad. Folyvást minden emlékezteti és vonza őt nemiségre, s hogy hivatásának megfelelően, még testileg is oly alkattal kell bírnia, mely arra alkalmas.

Legérdekesebb azonban az, hogy minő nézetei vannak Rousseau-nak a magasb női oktatásról, habár, mint fennebb is megjegyeztük, csak általános alapelveket nyilvánít, melyek azonban biztos támpontot nyújtanak álláspontja megítélésére.

„A nők szűnőnélkül amiatt panaszkodnak, hogy mi — férfiak — őket csak hiúságra és tetszvágyra oktatjuk, s hogy csak haszontalan bölkolással raboljuk el idejüket azért, hogy annál könnyebben kivívjuk a fölényt felettük. Ők tehát a mi rovásunkra írják a hibát, melyet mi nekik szemekre hányunk.”

„Minő döresség! Hát mióta neveljük mi a nőket? Ki gátolja az anyákat abban, hogy olyan nevelést adjanak leányaiknak, amilyen

mindezt s ráadásul életét kockáztatja a házáért.

Meg fogjuk mutatni azoknak, a kik kitarthatunkban kételkednek, hogy hiába számítanak gyengeségünkre. Mem leszünk, nem lehetünk, sem kevésbé kitartók, mint a közönség. S ha elbukunk, a teljesített kötelesség érezteti enyhíteni fogja fájdalmat, melyet az elvesztett csata felett érezni fogunk, a nép pedig, mely bizodalmaival megtisztelt, elismeréssel fogja jutalmazni hűségünket.

IRÁNYI DÁNIEL.

Uj „mindenhatók.”

Több tisedésben levő erdélyi főispáni állás betöltése okoz most sok fejtörést akormánynak. Bethlen András gróf, ki jelenleg az erdélyi miniszter s a szász kiegyezésnek közvetítője, Szebenmegye főispánjává, egyúttal szász közséssé (Thalmann Gusztáv szbeni alispánt hozta javaslatba, kinek kinevezése legközelebb várható.

E kinevezés ellen nyomós kifogásokat tesznek a szabadelvű pártban. Mert köztudomású, hogy Thalmann derék hivatalnok ugyan, de egészen ó-szász párti, Teutsch szász püspöknek kebelbarátja és politikai szövetségese, tehát a magyarok ellensége.

Az ifjú-szászok Bauszern Guidó képviselőt óhajtották erre a helyre; de miután ezt el nem érthették, a magyar államnak ezt a világos eszt hívték, egyszersmind hí szását — Nagy-Küküllőbe — Bethlen Gábor gr. az Emke elnöke helyébe kívánták főispánnak kineveztetni.

A kormány azonban vonakodik Nagy-Küküllőt a szászoknak kiszolgáltatni s oda inkább Apor Gábor bárót, Háromszék megye alispánját nevezi ki. Apor ez előtt mérsékelt ellenzéki volt. Tehát ismét egy alispánt léptettek elő főispánnak.

Bauszern Guidót Fogarasmegyével kiálták meg, hogy ott csináljon rendet az oláhok között, nagyon elbizták magukat.

Hogy egy szász főispán a magyar államnak a románok között több sikerrel legyen képviselője, érdekes kísérlet leszen.

Horváth Mihályról pedig azt beszélük, hogy Fogarásról áttették Kis-Küküllő-megyébe mely szintén Bethlen Gábor megyéje vala s egyik képviselője, Mihály öccse, Horváth Gyula volt, ki mandátumát letette a Szapáry-kormányra felmerült nézeteltérések folytán.

Vajjon csakugyan Horváth Mihály átmegy-e Kis-Küküllőbe, avagy ő is lemond főispánágáról, mint Bánffy Dezső és Bethlen Gábor?

Tisztviselők fizetése.

Budapest, május 24.

A miniszteriumban most élénken foglalkoznak a tisztviselői fizetések emelésének kérdésével, mint megoldani Szapáry gróf programjában ígért.

Azon tanulmányok alkalmából, mik ez irányban folynak, rendkívül érdekes adatokat szolgáltat egy kimutatás, melyet a miniszterium készített összehasonlítással a magyar és osztrák tisztviselők fizetésére nézve.

Ez a kimutatás, mely most került a világ elé, ilyen összehasonlító statisztika ké-

pen nagyon éles világításban tünteti fel a magyarországi tisztviselők fizetésének csekély-ségét.

Az osztrák tisztviselőknek már 1872-ben két akkora fizetésük volt, mint a Magyarországiaknak!

Ez azonban nem elég, mert az osztrákok nemhogy ezt soknak tartanak, hanem még hozzá a tisztviselők most újból fizetésfelemelésért folyamodtak s folyamodásuk a felség elé került.

Es a felség méltányosnak találta kérésüket!

Wekerle pénzügyminiszternél jelenleg három javaslat fekszik a magyar tisztviselők fizetésének felemelésére vonatkozólag.

Az egyik a legkedvezőbb, annyit akar megadni a magyar tisztviselőknek, mint a mennyi az osztrákoknak volt 1872-ben. A többi kettő még kevesebbet.

A fizetések felemeléséről szóló javaslatot a pénzügyminiszter az 1892-iki költségvetéssel fogja benyújtani.

A kurta kigyó.

(Pellias Bours.)

A kurta kigyó, másképp keresztet viperá, melynek voltaképen hazája a lappok földje, Muszkaország és Italia, nálunk a Székelyföldön sem ismeretlen. Azonban tudvalevőleg a természetrajz irodalmában a székelyföldről csupán egy pár hely van említve, hol ez a mérges kigyó előfordul. Entz Géza dr. az „Orvos-Természettudományi Értesítő”-nek XIII. évfolyamában (1888) X. kötet 39. lapján a székelyföldről csakis Balánbányát és Borszékét említi, mint a mely helyeken ily keresztet kigyókat, viperákat találtak már. Vannak más vidékeken is. A belső székelyföld Tölgyes és Csobányos nevérdőseiben, ott a Moldával szomszédos havasokon, csak ugy hemzseg az efféle fajta kigyó. Hogy mégis azt azon vidékekről nem ismeri a tudomány, oka az, mert oda természetrajzi ekspedícióra szakember nem igen szokott vállalkozni, nem szakember pedig megelégszik azzal, ha közölök egyet-egyet agyonverhet. A nép jól ismeri az ott előforduló kigyókat. A siklót hosszú kigyónak, a viperát pedig kurtnak nevezi. Amazt bátran markába szorítja; emettől fél, mert tudja, hogy mérges, azért, ha szeret ejtheti, igyekszik is elpusztítani.

Erre a kurta kigyóra Marosvásárhelyt is 1888. május 1-ején ráakadtak. Említett napon a kath. gimnázium növendékei a természetrajz akkori tanárának, Vutskits György dr.-nak vezetésével kirándulást hevenyestek a város fölött kelet felé fekvő Nagyerdőbe. Szórakozás, lótas-futás, játék, növény-, rovar- és más állatok gyűjtése volt a napirenden. Rövid idő alatt a tanulók csipetők segítségével néhány kigyót összefogdostak és spirituussal telített üvegkoporsóba bújtattak. Vutskits dr. (jelenleg keszthelyi tanár) rögtön fölismerte azokban a viperát, a mérges kigyót és intette a tanulókat, hogy óvatossá legyenek, nehogy valaki kézzel kezdje elfogni. Nem sokkal azután a város alsó végén, a Maros partján fekvő Elba nevé sétányon is fogtak el egyet. E körülményre a Marosvásárhelyt megjelölő „Marosvidék” című lap hasábján Vutskits dr. a gyermekek örökében azonnal figyelmeztette a szülőket és nevelőket. Kétséssel a figyelmeztetés megjelölése után, melyben a viperá szakszerűleg ismertette volt, a „Kolozsvár” azt újságolta, hogy a viperát Marosvásárhelyt már azelőtt fölismerte Demeter dr. a kollegiumának akkori természetrajz tanára. Nem tudunk semmit róla, a mint azt Vutskits dr. a „Kolozsvár”-ban mindjárt ki is nyilvánította. Azt hittük, hogy a jeles (néhai) Demeter dr. gyűjteményében megelőző időből lehetett a vásár-

helyi nagyerdőn talált viperá, de hogy azt nevének nevezte, hogy azt valahol bemutatta, hogy annak mérges voltáról szót emelt volna, arról nem volt, s most sincs tudomásunk. Nem publikálta, a mi pedig szükséges lett volna, sem a szülőket, sem a nevelőket, sem a tanítókat, sem az intézetek előjáróinak, sem a rendőrségnek, sem az iskola népségének, mely tavasszal oly nagy számban s oly gyakorta szokott a fölismeret viperá tanyáján megfordulni s gondatlanul ögyelegni.

A „Kolozsvár” idei május 20-iki számában ismét szó van arról, hogy Marosvásárhelyt Demeter dr. ismerte föl először a viperát. Nem osztjuk ezt a nézetét, mert Vutskits dr.- volt az első, ki a maga állításának biztosabb megokolása végett Entz dr. szakvéleményét kikérte. Entz dr. pedig a neki küldött pár példányt megvizsgálván, kinyilvánította, hogy azok ugyancsak kurta kigyók viperák.

Most azok a kurta kigyók, másképp keresztet viperák eléggé ismeretesek Vásárhelyt. Mérgek voltak is nyilvánvaló. Minapiban egy közös hadseregbeli katonatiszt a fönt említett erdőben szabad kézzel megfogott egyet, Eljén természetesen nem tudta, miféle kigyóval van dolga; de a mint a közfőn gyűjtő kigyót élve hozta be a városba, mindegyre vette észre, hogy az a kezébe ismételtelen belebele mar. A tiszt a mérget mindannyiszor kiszivta, de mire házáérkezett, keze és karja rendkívül fel volt dagadva. Később az orvos a sebeket kiégette, s most már veszélyen kívül van a tiszt.

A katonatisztet élő viperáját következő nap kezébe vette egy másik ur, ki mester-ségére nézve sem nem katona, sem nem tiszt, hanem éppen végrehajtó s a kiről tudvalevő volt, hogy minden kigyót-békát összefogdos és még sem tart semmi marástól. Ez egyszer azonban csalódott, mert a kigyó, a mérész végrehajtó kezébe is belemar. Ugy látszik, a foga tövében lévő mérgezacskó az előző naptól fogva újra megtelt s volt mivel mérgeznie. Ezért kellett a végrehajtó kez sebeit is égé-téssel orvosolni.

Ez a diadalnyertes bösz kigyó összetört föl, lecsukott szájjal, faállványon, csinosan kitömve, látható Nagy Sándor gyógyszer-tárában Marosvásárhelyt. Kár, hogy a mérgezacskó megtekinthetése végett nem tömtek táttat szájjal.

Hogy mily számmal fordul elő Marosvásárhelyt, megíthatni abból, hogy a szem-inárium növendékei az idei május elsején is hatot fogtak el a nagygyűlés.

Ajánljuk e körülményt a majálisozó közönség szíves figyelmébe.

EGY LAIKUS

Kuun Géza gróf elnöki beszéde.

— Tartotta az Erd. Irodalmi társaság 1891. május 24-én tartott III-ik ünnepélyes közgyűlésén —

Szépirodalom és élet korunkban oly gyakran érintkeznek egymással, hogy Helikon nem többé a Múzsáknak csupán csak az ihletettség előtt megnyitott szentélye, s a halandóknak elérhetlen magaslat: az Olympos és Ossa közt elterjedő Tempe völgy sem csupa virágos rét, melyen csak az jár, ki virágot keres, s Kastalia forrás vizéhez napjainkban nemcsak az ábrándozók kis serege járul, hanem azokból a lelkesedni tudók valamennyien, bármilyen hivatal vagy kötelesség szabja meg munkásságuk körét, bármilyen természeti rendeltetés irányozza életpályájukat, s hajlam s vágyódás ösztönözte a munkára, égő szom-jukat egyaránt olthatják.

Korunk fő törekedései művészi alakban érvényesülnek, a művészi formák uralma kiterjed mindeneműt elrendezésünkre egész a bútortól és házi-eszközök megválasz-

tásáig. E művészi alakok hódító hatalma a költői művek fogalmát is nagyban fokozza.

De nemcsak a művelés ezen hatalmas fensége, hanem azon kiváló érdek is, mely-lyel a jelenkor az ember iránt viseltetik, s mely az ismeret-körét is néhány új tudománnyal gazdagította, a kedélyvilág mélységei s magasságai felé fordulva a művelt olvasót a regényekben, elbeszélésekben foglalt jellemleírásokra, a helyzetek körüli festésére, a lyra legbensőbb rezgéseire, a cselekmények dramatikus bonyodalmaira a mult időknél sokkal figyelmesebbé teszi, s a nagy közönséget az ilyen olvasmányokhoz ellentállhatla-nul vonza s ragadja.

De nemcsak az esztetikai érzék, s a tudományok körében az emberismeretnek méltán tulajdonított nagy fontossága, mely a Sokratusi tant lehetőleg széles alapon építi fel, s Synesius püspöknek az emberről való nézetét közérvényre emeli, hanem a történeti tudásnak azon vonzó ereje is, melyet korunk szellemi munkáira gyakorol, s melynél fogva az östörténet, mythologia, s nyelvészet gazdag adattárát a lankadatlan vizsgálat újabb kincsekkel gazdagítja, s a régi irodalmok és népköltészet szövegeiben a multak valóságos gyöngyei immár nemcsak rejlenek, s mintegy rejtőznek az emberi szem elől, de a gondos kutató által napfényre hoztatnak, s a történeti vonatkozások foglalatjában még sokkal szebben ragyognak, mint elszórtan rejtkeikben, s csillámlással bevilágítják a mult időt sötét homályát, szintén és nem kis mértékben szaporítja a költői termények figyelmét olvasóinak számára.

De ez még nem minden, mi a világirodalom költészeti műveinek korunkban a multnál nagyobb elterjedést s általánosítást biztosít. A közreműködő tényezők közt megemlítendő még a sűrű és könnyű közeledés és resztette azon érdek, melyel a föld minden népe iránt viseltetünk, melyek többé egymástól nem elkülönözni, hanem egymáshoz közeledni törekednek, s az emberiség azon közös érdekei, melyek a népcsaládok eszményi kapcsolatát alkotják, mert a különböző népek lelkét legközvetlenebbül képzelteik alkotásából, nyelvük metáforáiból ismerhetjük meg.

S e tényezőkhez még egy másik is sorakozik, mely a nemzeti s népirodalom ismeretét azon körökbe is elterjeszti, melyek eddig a külföldi divatnak hódolva a honi szellemi terményei elől elzárkóztak, s ez a nemzetiségi érzet élénk felpezsdülése.

A népköltészet ugyan és a hagyomány ősi időktől fogva élt a nép ajkán, de a társadalom különböző osztályai nem ugyanazon érzeléssel viseltettek iránta s azok, kik a valási énekekben gyönyörködtek, nagyrészt iszonydottak a világi énekektől s a klasszikus műköltészet kedvelői kicsinyléssel voltak a népköltészetnek vadon termő virágai iránt, melyek, ha a kitetszőbbeket közölük a műköltők a jártabb utak mögől fel nem szedték volna, csupán csak kis területen s kevesekből ismertetnének.

A héber világi költészetnek, mely a mezei munka közt, a szőlőhegyeken és sztréteken, a vig lakomák és lakadalmak alkalmából a szívetek felvidámitotta, alig van némi nyoma a szent könyvekben, de azért arról gyakran történik említés, így p. o. Jesaiás nem panaszkodnék a rivalgó öröm s a pergő dobok elhallgatása felett, ha Izrael népe ének nélkül szűkölködne, örömet némán szívében rejté vala.

Sirák a lakomáknál hangzó éneket az aranyfoglatban diszöl rubinhoz hasonlítja. Az ó-héber költészet fenmaradt javarésze valóságos; de azért a szent könyvek figyelmét olvasója itt-ott elszórván a világi költészetnek is néhány becses töredékére fog akadni, melyen p. o. Mirjám éneke s az izraelita nők éneke, melylyel Dávid győzelmet magasztaltak.

Nem csuda ha mogorva! Mari te hibát követsz el.

— Ezt már magam is előismertem ön előtt.

De ez által feljogosított hogy rólad minden féle dolgot képzelhessem.

De nem rólam, a mi engemet illet, azt mindig tudhatja de ez a más dolga. Mi baja neki azzal?

Édes leányom, lehet hogy elszőnyedsz azon a mit most mondani fogok. Nézetemben keleties vagyok. Azt gondolom sőt tényleg, meg vagyok róla győződve, hogy selyem sinorral megfojtanom, s a legközelebbi kanálisba dobnam az olyan feleséget, aki elhalgatná előttem azt a titkot mit én tudni akarék.

— De én nem vagyok még a Bryán felesége!

Jól van ő sem akarja még a selyem sinort alkalmazni vagy téged a kanálisba dobni de ne csudálkozz rajta ha bosszankodik. Hissen édes gyermekem én magam is torkig vagyok már ezzel a rejtélyeskedéssel, s ha így tart nem tudom tovább kiállni! Mit csináltál akkor este? Olvasva egy drámai csel-szöveget? Sötét éjszakában a sűrű bokrok között egyedül egy szép fiatal leány találkozik egy gazemberrel s pénzzel vesztegeti azt meg. „Nyomorult itt a pénz, most takarodj!” — És a leány egy titkos folyósón menekül meg, a darab hőse ki a szülei tudta nélkül szerelmes bele.

És itt van az öreg nagybátya vagy gyámok nagy pecsét gyűrűkkel remegő tér-dekkel s az ostoba jószág általános kifejezésével mosolyogva arczán a mint azt mondja — „Ah itt jön az én kedves kicsikém!” s az öreg tökéletes bolondá hagyja magát tenni.

(Folyt. köv.)

A nemzeti epos se dacolhatott minél több s mindenkor az idők viharos jársán megmaradt eposnak csakis néhány töredék maradt fenn. Mig a finnek Kalevala s a Hilevionok Eddája, a Niebelung-ének a reneszánsz körülményeknek következtében megmaradtak az utókornak, a hun és magyar eposnak csakis némi töredékei maradtak s így járt sok más nép nemzeti eposáról.

Azt mondják, hogy a sémi népcsalád epos költészet iránt kellő érzékkel nem bír s ez állítást azant bizonyítják, hogy hebrei vagy arabul írott hősköltemény nem maradt fenn.

Igaz, ilyenek nem ismertettek, de abból hogy nincs, ha csakugyan nem volna, köv-ezik-e, hogy csakugyan nem volt? A köv-ez oly kevéssé kedvezett az epos fenmaradásának, mint Mózes tana.

Az arab irodalom behatóbb tanulmányában azonban kétségtelen bizonyítékokat szolgáltat arra, hogy az arab nép sem szűkölködött epos nélkül s epikai elemek csillámlanak az óhéber irodalom gyöngyei közt is.

A műköltészet nagy kört hódított meg a hellének közt s a latin klasszikus is a régi Rómában közkezen forogtat. A kereszténység megszilárdulásával s hatalma állása következtében eddigi elterjedésétől látogatott. A hellén s a régi római irodalom terményei a közforgalomból származtatván, az a zárdák magányában nemcsak menedéket találtak, hanem a szorgalmas leirók keze által sokszoroztatnak is.

A hellén költészet nagy elterjedése Hellásban a görög nép kiváló fogékonyságát kivált a műformák iránt, eposok, dráma, hymnusok vallásos és hazafias jellegű magyarázzák meg. Euripides drámai tele van a ná az athéni állami életre s Athén történetére tett finom vonatkozással, így a Heraklidakról írt drámmájában Athén igazságsága, az Argosiak hálátlan volta azon várt iránt, melynek a Heraklidak hálával tartoznak, nyomtatékosan emeltetik ki s az athéni néző közönség lelkét Herakles előadásokhoz vonzóra nemcsak a lelkesedés, de a hazaszeretet lángja is áthatotta, saját fajtát jobbnak jónak, városok történetét amazoknál csöbbségek s önértékében gyarapodva hagyta a nézők előtt.

A középkorban a vallásos s világi irodalom közt létező ellentét a lehető legélesebben hegyeződött ki, az epos botránktól tott mythologiai háttérrel, a lyra szerelmű ömlengéseiben a lélekre mért vesztély láttát és így tovább s ezen áthidalatlannak látszó ellentét következtében a klasszikus irodalom fenmaradt művei, mint mondok, a zárdák hálai köz szaratótt s a népköltészet a kisded kunyhók s a nagy természet rejték helyébe szállott atyáról-fiúra.

(Vége köv.)

Erdélyi irodalmi társaság.

Kolozsvár május 25.

Az erdélyi irodalmi társaság tegnap vasárnap tartotta meg III-ik ünnepélyes közgyűlését, melyen nagyszámú és előkelő közönség jelent meg. Ennek az erdélyi részében házagypótló társaságnak csak rövid háron évi fennállása dacára is jelentékeny múltja van és a magyar irodalom történetében egykor bizonyára szép érdemei lesznek. Az Erd. Irod. Társaság nem dolgozik dobbal, sippal trombitával és a modern világ, más reclami hirdetményeivel, — de szerényességében annál eredményesebb, annál érvényesebb munkát végez. Ez a hallgatás talán kárakra is vállik, mert anyagi ereje nem bírja meg hogy pálya-díjak kitzítése, népköltemény gyűjtése, kiadása és esetleg egy szépirodalmi vállalat megindítása által még sikeresebben munkálkodhassék a magyar literatura érdekében, de hálá a gondviselésnek, mindig akadtak és akadnak fognak ezután is férfiak, kik a társaság kitzított nemes célját, intenczióit megértve, tehetségük szerint anyagi áldozatokkal segítik meg a szellem harcossait. Az Erd. Irod. Társaságot a reclami óriási dobjának hangja nélkül is meglátták, jelentőségét megértették, hivatását méltányolták és anyagi gyöngességét nemesszűrű alapítványokkal gyarapították: S z é k y Miklós, Kuun Géza gróf, a társaság elnöke, D o b á l Antal, öv. M o h a y Károlyné, S z e k u l a Ákos, id. L é s z a y Ferenc és a kereskedelmi akademia. Kevés a szám, de szép és jelentékeny az áldozat, melylyel önként keresték fel szép hazarészünk e nagy czélok szolgálatában álló társaságát. Hissztük, hinni akarjuk, hogy a lelkesítő példa több nem a szívet lobbant áldozatkészségre, hisszük hogy a magyar irodalom felvirágzását munkáló társulatot, anyagiilag is megsegítik e nemzet fia, melynek soraiban mindig megvolt a szép és nemes czélokért való lelkesedés.

Az érdeklődés e társaság működése iránt mindig élénk volt s felolvasó íléseit Kolozsvár előkelő hölgyvilágának színe java látogatta állandóan.

A tegnap lefolyt III-ik ünnepélyes közgyűlés alkalmával is egészen megtelt a kereskedelmi akadémia diszterme.

A disztyulésen gr. Kuun Géza elnök, ki egy magvas és magos színvonalon álló beszéddel nyitotta meg a felolvasások sor-

— A karomon volt? — dadogja Dorka. Tény, hogy soha sem tudom, hogy mikor teszem fel és mikor nem.

— Annyi bizonyos, hogy most a karján volt — mondja Szalome — mert Ffolliottné, tudva, hogy mennyire bálumom a macska szemeket, megígérte, hogy felkéri kegyedet — hogy mutassa meg. — Nem de Alice?

— Ugy hát elveszítettem! — mondja Dorka.

— Elveszítetted!

Ffolliottné és Dorka majd nem egy időben beszélnek.

Ffolliottné a divánjához közel levő cseppetűhöz mozdul, Dorka oda ugrik, hogy segítsen.

— Rendben van minden — sugja — de azért csak keressesse velük.

Es keresik a székek és asztalok alatt a diván párnák mögött, s minden lehetősé és lehetetlen rejték helyeken.

Stebbing is bizonyítja, hogy megérkezésekor látta a karpereczet a Holt kisasszony karján, de azt már nem tudja, hogy a karján volt-e midőn a sétányról visszatért. Valószínűleg a ház körül lesz valahol a kertben, mely esetben bizonyosan meg fogják találni.

— Könnyen járt a zárja? — kérdi Stebbing.

— Oh! nagyon könnyen! — válaszolja Dorka. Nagyon könnyen leeshetett a karemről.

Ekkor felfedezik, hogy ha nem indulnak rögtön az állomásra lemaradnak a vonatról.

— Ma este Beekinghamba kell mennem — mondja Sir Bryán: de ha a karpereczet itt vesztetted el, megkeresem a számra mindön viszatérek.

Dorka megköszöni neki: ő rajta kívül

mindenki busul s tele van feltevésekkel, és mindenki egyszerre beszél.

Dorkának sikerült a bucsuzás közben másodsor is azt sugja a Ffolliottné fülebe.

— Holnap irok! Ne gondoljon ezzel majd megmondom —

— Ha nem akarsz lemaradni a vonatról úgy mehetünk kezdi Sir Bryán.

Végre elindulnak, az egész ház népet a karperecz keresésével hagytták elfoglalva.

A Hammond ur veszélyes látogatása, s a karpereczrel való kellemetlenség köze jövele dacára nagyon boldog délutánra emlékezik Dorka vissza, s a Ffolliottné szeretetteljes bálás szavai, és gyöngéd csókjai élénken vannak az emlékében.

De Bryán nem a régi Bryán többé. A siker öröme, a győzelem, most miután kívánsága teljesült — semmiki előtte. Ő most Holt Mari — a szerencsétlen Holt Mari!

Bryán viszi az állomásra, egymás mellett ülnek és alig szólnak egymáshoz. Igaz, hogy Barrable ur a hátkul mögött ül, és ha akarva valamit mondani sem tehetné mostan. Azonban Dorka érezi, hogy egy valóban vállalkozó szellemű szerető tudott volna magának néhány szerető szó sugására alkalmat találni: de Bryán nem használta fel azokat.

Dorka komolyan szeret és még mindig reméli, hogy halgatagsága dacára Bryán által is komolyan szeretettetik. És nem tudja hidegségét rossz neven vanni, mert majd nem érti azt. De mit tegyen? Bryán udvarias, gondosan ügyel az ő kényelmére ennyi az egész. Ha minden bátorsággal össze kell szednie, hogy szerelme ne vegyen grót az eszén, honét tudja azt meg Dorka?

Barrable ur fékezti érzelmeinek a nyilvánlást míg a vonat elhalad egy kissé, és Sir Bryán levett kalappal kezében a peronon hagytták állani, és ekkor kitér.

— Egy cseppet sem kellemes dolog egy férfinak, másfél óra hosszat azon kényszerhelyzetben lenni, hogy egy másik férfinak a fejét szeretné megrázni és ne tehesse azt! Mi az ürdög baja már ismét annak a fiúnak — és téged is mi lelt.

— Sir Bryánnak nincs egyéb baja csak az én önfejtésem.

— Oh!

— Akaratomat az övé ellen helyezem.

— Ugy-e? Azt gondolod kisasszony, hogy annak a csendes udvarias szavú fiatal embernek az akaratát megtöröd? Oh, ez a bibék! Azt gondoltad, hogy az újonc körül fogod forogni? vagy olyan engedékeny lesz a kezű között mint a viasz? Kisasszonyom, édes jó gyermekem, azt nem fogod megtenni.

— Tudom, hogy nem. Azt is tudom, hogy nincs igazam és rossz uton járok; de nem tehetek róla. Barrable ur, valamit akarok önnek mondani. Midőn egy késő este Fladdben voltam, azért mentem oda, mert arra a pénzemre volt szükségem, melyet az ön szekrényéből kivettem, hogy egy embertől egy barátom tikkát megvásároljam.

Tudom édes gyermekem ezt már sokszor ismételted előttem, és cselekedetéből rajtam kívül minden más férfi azt következtette volna hogy az a barátod kinek a tikkát megvásároltad te saját magad voltál.

— Barrable ur — kiáltja Dorka remélve nézve reá, — ön nem hiszi azt — ugy-e.

Nem, én tele vagyok kétségbevonhatatlan tántoríthatatlan hittel — hol nőkről van szó. — Ej — én ösmerlek téged! — De mond csak gyermek — hát te arra a dologra vonatkozólag még soha sem mondtad meg neki az igazat?

Nem, nem tehettem.

Kolozsvárt, 1891.

rá. E tartalmas beszédet lapunk mai számában közöljük.

Ezután dr. Csernátony Gyula, a társaság nagy tevékenységű titkára olvasta fel évi jelentését, mely röviden összefoglalva domborítja ki a Társulat évi működésének eredményét.

E Kovács Gyula Jakab Ödöntől olvasott fel egy határozati kötetet, melynek címe a „Szenvédőhöz”. Ez után Szász Gerő, a társulat kitűnő alelnöke tartott egy kiváló szép emlékbeszédet Szabó Károly elhunyt tag felett. E tartalmas és nagy hatással bíró emlékbeszédében a fősúly Szabó Károly egyéniségének fejlődésére és jellemzésére volt helyezve. Különösen sikerült a karakterében helyezni. Különösen sikerült a karakterében elforduló ellentétek rajza, a melyeket mégis mindig fegyelmessé és kiegyensúlyozottá és értelmileg hatalmasra. Az élettrajzi rész elemeiben domborodott ki a kortörténelmi háttérből a lélek varázslata az elhunyt küzdelmeit, vívódásait, a ki költőnek született, de a körülmenyek historikussá tévők.

Szász Gerő után Ferenczy Zoltán olvasta fel Faghné Gy. Izabella szép elbeszélését, mely után Hegedűs István „Bucsa” című költeménye következett, mely egyike volt a felolvasások legszebb darabjainak, melynek szépségében rejlik érdekelt az alkalmasság is emelte. A háztól bucsuzik, a melyhez ifjúságának, szerelmének, reményeinek és családjának emléke köti. A közönség zajosán tapsolt, midőn az elegikus hangból az utolsó két versszak egyszerre ódai hangulatra csapva át, egész lendülettel hangszalozta, hogy nem felejtse el a hallgatót:

Nem, mert bezárom ezt szívembe mélyen
Rád bízva dísz szent emlékimet,
Te ovd, te vidd, te őrizd ide szépen,
Szívembe bent e szent emlékeket,
Ott el nem hervad a virágok szirma.
Ott el nem sárgul egyetlen levél,
Ott azt a négyet nem takarja sírja,
Hajnal jön s mind a négy új létre kél.

Hadd zúgjon hát az élet sodró vésze,
Sodorjon minket messze-messze bár;
Romboljon, törjön pusztító hevébe
Szét mindent utján, hol dühöngve jár...
E drága hajlék! Álmain tanyája,
Szívembe marad éltetlennél,
S az Ur előtt is fent a mennyországba
Ezt esdem én ki pályabéremül.

A közgyűlésnek 12 óra után volt vége, mikor a társulat tagjai lakomára gyűltek össze a Hungáriában. Jelen voltak a társulat alapító és tiszteleti tagjai is.

MINDENFÉLE.

Kolozsvár, május 25.

A vízvezeték és csatornázás rövid idő alatt létesül Kolozsváron. Öröndetes hír gyantán közöljük ezt, mert városunk miserabilis köztisztasági és ezzel kapcsolatban közegészségügyi tekintetben ott áll, hogy bizony rég eljött már az ideje annak, hogy ebben a tekintetben valami történjék. Most végre a szerencsére rövid idő múlva meg lesz oldva a kérdés. A lakók és káztulajdonosok saját érdekében maguk járnak elől abban, hogy e rég érzett hiány Kolozsváron megszűnjön. Teszik ezt nagyon helyesen a saját érdekében, mert eltekintve attól, hogy csekély áldozattal, mind tisztaság, mind kényelem tekintetében nagyon sokat nyernek, senki sem akarja magát annak a határozatnak kitenni, hogy a háza közelében felállítandó vízvezeték köztük használatáért fizessék a díjat, melyért előre látó szomszédja lakhelyiségeiben kaphatja a hordással járó minden költség és fáradság nélkül ugyanazt a vizet. A vízvezeték beállításának feltételei különben is olyan mérsékelték, hogy azt minden ház nagyobb áldozat nélkül viselheti. Fizet ugyanis minden ház lakások és útszékek után helyiségenként évi 1 ft 50 kr használati díjat s ezért az évi díjért földszintre, I. és II. emeletre is bevezetik a vizet. Nincsen gond az útszékek költsége és sok tisztatartással járó kihordatására, sem a szennyes lé elhordására, mert a praktikus berendezendő csatorna a víz kiszállít mindent. A lakások összeállítását a hatóság megbízásából Salamon József dr. csak ma kezdette meg s máris 400-nál több ház iratkozott fel, a vízvezeték beállítására. Feliratkozott egész sorban utcánkat a háztulajdonosok, a tanítványok, a pénzügyi, erdészeti paloták főnökei. A bevezetés iránti feliratkozások e hó végéig kell, hogy megtörténjenek, — a jövő hó elején már kiírják a pályázatot az építési munkálatok foganatosítása iránt. A népesebb külvárosi utcák nagyobb részében szintén bevezetik, — mert az a köztisztasági és kényelmi tekinteten kívül a lakások értékét is tetemesen növeli. A vízvezeték a gépház földszintjétől mérve, 25 méter magasságig vezethető az épületekbe. A hatóságot figyelmeztetjük, hogy a munka árlejtését úgy tervezze, hogy minden házban a hol

be lesz vezetve, alkalmas helyen, normál kaliberű hydráns is alkalmaztassék, melyre vesztő esetén a tűzoltó rá csavarhassa vízvezető csövét, nehogy a vízvezeték daczára veszedelem esetén vízhiányban szenvedjenek a házak és az utcák, mint a hogy a mostor utcai tűzknél ügyetlenségére az akkori építőknek, most megtörténik.

Az Erd. Irod. Társ. új tagjai.

A tegnapi az ünnepélyes közgyűlésen hirdette ki az elnök idei tagválasztások eredményét, a mely szerint tiszteleti tagok lettek: Kovács László és Éjszaky Károly; — rendes tagok pedig: Hegyes Vilmos, Faghné Gy. Izabella, A. Bonyi Árpád, Malonyai Dezső, Sebesi Samu és Mentovich Gyula.

Irók tisztelgése.

Az „Erdélyi irodalmi társaság”-nak külön küldöttsége ke-reste fel tegnap dében az ünnepélyes közgyűlés után a társaság tiszteleti tagjait megválasztott Kovács Lászlót, irodalmunknak ez elismert kiállítását. A küldöttséget gróf Kuun Géza elnök vezette. Tagjai voltak Szász Gerő és dr. Felméri Lajos alelnökök, továbbá Éjszaky Károly dr. Hegedűs István, dr. Szinyeyi József, dr. Moldován Gergely, dr. Csernátony Gyula, dr. Ferenczy Zoltán, Hory Béla, E. Kovács Gyula, Jékei Aladár és Sebesi Jób. A küldöttség nevében gróf Kuun Géza elnök meleg és elismerő szavakkal emlékezve meg Kovács László írói érdemeiről, kijelentette, hogy a társaság csak magát becsülte meg, midőn Kovács Lászlót érdemeinek méltánylásul a társaság tiszteleti tagjai sorába emelte. Kovács László rövid és megható szavakban mondott köszönetet megválasztásáért, s megígérte, hogy a társaságot támogatni fogja s működésében tehetsége szerint részt fog venni. A küldöttség tagjai meleg köszöneteket közöltek a társaság legújabb tiszteleti tagjaitól.

József főherceg holnap este érkezik városunkba. A 9 órákor érkezésvonathoz kivonulnak testületileg a kolozsvári és kolozsmónostori tűzoltóság a honvéd tisztikar küldöttsége s a városi hatóság képviselői.

Kis József a „Hét” című szép irodalmi lap szerkesztője pár nap óta Kolozsvárt időzik; feltűnt, hogy a nevezett szép irodalmi lap szerkesztője az „Erdélyi irodalmi társulat” nagy gyűlését nem szerencsésítette. No hát az egész rendin van mert egy fővárosi író csak nem vesztegetheti drága idejét holmi vidéki gyűléseken. Oh, áldott centralizáció! Utólagra megérjük, hogy a fővárosi szerkesztők még előfizetést sem fogadnak el a szegény vidékiektől.

Az Erd. Irod. Társaság titkárának dr. Csernátony Gyulának jelentését és Szász Gerőnek az elhunyt Szabó Károly felett tartott szép emlékbeszédét lapunk holnapi számában fogjuk közölni.

Egyházi pálya-szónoklat.

Tegnap tartotta meg a kolozsvári ev. ref. 4-ik papi állásra pályázók közül Bitai Béla brassói segédpap pályaszónoklatát. Beszéde alapigéjéül fölvetette: 2. Tim. IV. 7-ből „Ama nemes harcot meg harcoltam.” Es valóban nemesen is harcolta meg a nemes harcot, mert úgy beszéde kidolgozásával, mint annak előadásával meg mutatta, hogy beválnék a kolozsvári katedrara. Különösen jó hatást tett, egyszerű, de egyéniségéből folyó természetesség volt; továbbá nyugodt temperaméntuma. Nem vetkőzte le egyéniségét, nem színeskedett, nem utánozott, de minden ízében saját egyéniséget tárt a publicum elé. A valódi meggyőződés hangján beszélt. Eltekintve azt, hogy Bitai nem ismerve a templom akusztikáját hátrányait, hangjával túlságos fukarobánt; előadását kellemesnek mondhatni.

A kolozsvári önk. tűzoltók tegnap délután a löversenyterre menetgyakorlatot rendeztek. Részt vett a dohánygyári és a fitanítőképezdei csapat is. A tűzoltók zeneszóval vonultak ki.

A gazdaságok majálisa holnap fog megtartatni a lövőházban. A közönség figyelmét felhívjuk a gazdaságok majálisára, mely a rendezőség ügybuzgalmával fogva érdekesnek ígérkezik.

A gyógyszerészek majálisa szombaton tartott meg a lövőház helyiségében, melyet ez alkalomra a patyikusk ügyesen és izlésesen díszítettek fel. A majálison szép számú, elegáns közönség vett részt. A négyeseket 52 pár táncolták. A mulatság a hajnali órákig tartott. A tiszta jövedelem 100 ftot tesz ki.

A vízvezeték és csatornázás.

Dr. Salamon József főorvos e lapok útján kéri mindazokat, a kik házaikba a vízvezeték beállítását szándékoznak, hogy ebbeli szándékukat nála, lakásán, alsó szén-utca 6. sz. a. e hó folyamán bejelenteni sziveskedjenek, naponta d. u. 2 óráig 3 óráig. Ugyancsak ő a beállításra vonatkozólag a kijelölt időben részletesebb felvilágosításokkal is szolgál.

Rekületett. Czecz Gy. város gazda figyelmét a következőkre hívjuk fel: Az újonnan épített u. n. Taufferhidnak két oldalát az ácsok elefelejtették bedeszakzni. A közeli gyermekkertbe, s a tornavivódába járó gyermekek most folytonos veszélynek vannak kitéve, hogy a sebessen rohanó vízbe beleesnek. Kérjük tehát a t. városgazda urat, sziveskedjék a hid két oldalát, s a mellette levő partot pár meternyre bedeszakztatni.

10—12 szál deszka felszegzésével a biztosan bekövetkező veszély elkerülhető lenne.

Ugron Gáborné balesete. Pár nappal előbb jelentettük ki, hogy Ugron Gáborné és leányát kocsiháza alkalmával súlyos baleset érte. — Az elragadt kocsiból ugyanis Ugronné, Vilma leányával kiugrott, mely alkalommal karját törte, leánya pedig fájdalmas ütést szenvedett. Örömmel jelentjük, hogy a kis Vilma már teljesen jobban van; Ugronné, karja pedig gyógyul s szerencsére sebláz nem jelentkezett.

A kolozsvári m. kir. Ferencz-József-Tudomány-Egyetem a folyó 1890—91 tanévi pályázatok eredményét, valamint a jövő tanévi pályázatok kiírását alkalmából 1891. május hó 29-én d. e. 10 órakor a városi vigadó termében ünnepélyt rendez. Az ünnepély sorrendje: 1. Dr. Klug Nándor e i. Prorektor megnyitó beszéde. 2. Dr. Szinyei József bölcsészeti nyelv- és történettudomány-kari e i. Dekán felolvasása. 3. A folyó 1890—91 tanévi pályázatok eredményéről szóló kari jelentések és a pályadíjak kiosztása. 4. Dr. Klug Nándor e i. Prorektor befejező beszéde s az 1891—92 tanévi pályázatok kiírása.

Borbély György tanár felavatási ünnepélye volt tegnap Tordán, az ottani gimnáziumban. Ez alkalommal a fiatal jeles tanár egy kiváló értekezést olvasott fel, melyről holnap írunk részletesebben.

A kies homoródi fürdőnek az idén is szép számú közönsége lesz. Az igazgatóság jó zenekarról is gondoskodott; mert Salamon János kitűnő zenekarról szerző volt; csak a lakásviszonyok lehetne változtatni. — t. i. ha már a fürdő tulajdonosának Ó-Falunak nincs módja az építkezéshez, — akkor bár engedtetnék meg a magánosoknak az építkezést. Mert az végtelen sajnálatos dolog, hogy lakás hiányában 2—3 ezer fürdővendég helyett, csak 2—3 száz van. A közönség nem tudja felfogni, hogy ez a fürdő jövedelmét is rendkívül fokozná, s a mellett élelmi cikkek elárusításából a közönség lakói is nagy jövedelemre tennének szert. Ezt kellene megértetni a jó ó-falusiakkal.

Dákó-román körjegyző. Barcsay Miklósnak erdejéből két oláh-piani (Szébenmegye) oláh fát lopott, a miért nevezett birtokos: jelentést tett a piani körjegyzőnél.

A jegyző azonban nem sok figyelembe vette a dolgot, mert egyáltalán még csak meg sem idézte a fatolvajokat, a kik vérszemét kapva ismételtén loptak. Erre Barcsay személyesen kereste fel a körjegyzőt és panaszát újból elmondta, mire a magyar állam e tisztviselője kerekén kijelentette, hogy mivel Barcsay amugy is tud németül hát beszéljen németül, mert ő magyarul sem nem beszél sem nem tárgyal. B. természetesen miután magyarul panaszolt panaszával ellett utasítva. Valyon a belügyminiszter nem adhatná akár németül is tudára — hogy az ilyen körjegyző — mehet!

Zeneestély. A kolozsvári Zene-társaság kedden május 26-án este 7 órakor a Lyceum dísztermében zeneestélyt ad, melynek műsora a következők pontokból fog állni: 1. Ruzitska György: Magyar nyitány Körner „Zrínyi”-jéhez. 2. Enek. 3. Bocherini: Menuetta. 4. Mozart: G-moll symphonia. Előadás alatt az ajtók zárva tartanak s az estélyen csak a Zene-társaság tagjai vehetnek részt.

Új bányafőnök. A marosújvári állami sóbányahivatal főnökévé a nemrég elhunyt Juchó Ferenc helyére a pénzügyminiszter Blaska Ubald bányahivatali főnöksegédet a bányatanácsosi cím egyidejű adományozása mellett kinevezte. Blaska Ubald egyike a legképzettebb szakférfiaknak, kinek a marosújvári sóbánya felvirágztatása körül már is jelentékeny érdemei vannak. Hazafias érzelmű és ügybuzgó férfiú állított benne a hivatal élére s a miniszter igen jó választást tett midőn a kiváló szakférfiut nevezte ki e jelentős állásra. Marosújvárt is sokat vár az ő működésétől.

A külmagyar utcai r. k. iskolának a Szentgyörgy-hegyi alatti terekben kedélyes majálisa volt tegnap délután. A fiatal gyermek sereg Váradi Albert igazgató tanító vezetés alatt vonult ki zászlóval zene szóval Déltútra a szülőik, ismerősök is kivonultak s a felnőttek is terveztek táncmulatságot, de a hirtelen támadt zápor, szétverte a kolonokat, mielőtt megalakulhattak volna. Ám ha a fiatalok egyszer a fejébe veszi, hogy táncolni fog, keresztül is viszi ha csak lehet. Az eső által megvert sereg visszatért az iskolába, hol 8-ig az aprók között a felnőttek jártak a késő éji órákig. A házigazdái és háziasszonyi tisztet Váradi és neje kiváló szíveséggel tanusították a vendékekkel szemben.

Emkének. Karpf Gyula az Emkének ma lapunk útján 2 ft 50 kr. adományozott. Az összeget rendeltetési helyére juttattuk.

Püspöki körut. Lónhárt Ferencz erdélyi r. kath. püspök a szolnoki-doboki esperesi kerület plébániájában a bérmalás szentségét a következők sorrendben fogja kiosztani: május 30-án Deésre érkezik. onnan d. u. M. Laposra érkezik meg, 31-én M.-Laposon, június 1-én O-Laposon, 2-án O-Laposbányán, 3-án Kapnikbányán, 4-én Alkapnikon, 6-án Apanagyfaluban, 7-én Viczében, 9-én Bálványos-Váralján, 10-én pedig Széken fog bér-

malni. Ezen körútján Deést május hó 30-án, június 5-én és 7-én, Szamosujvárt pedig 9-én fogja rövid megpihenés csejéből utba ejteni.

Rendőri hírek. Két subanez mulatta magát lövöldözéssel tegnap este a temetőben. Az egyik felülül meglötte a másikat, a mitől aztán megijedt és hazaszaladt. A sérültet a rendőrség beállította és konstataált, hogy sebe nem veszélyes. Miután „inas párbajozás”-ról volt szóbeszéd, előkerített és vallatásra fogott a másik ellenfél is s a vallatásnál kiderült, hogy tiltott játék volt az egész lövöldözés. A miért meglesznek büntetve. Egy aranyműves segéd állított be éjjel a políciára s kérte, tegyék őt a du-ttyiba, hogy álja le azt a tizenkét forintot, a mit a gazdájá pénzéből ellumpolt. A rendőrség utasította, hogy reggel jelentkezzék. Kopott lepkéket csipett és zárt be nagy számban a rendőrség.

A siketnéma intézetének szelvényes gyűjtés gyantán a dettai főszolgabírói hivatal 3 ft, a sárbogárdi főszolgabírói 2 ft 44 kr, a csákvai főszolgabírói hivatal 2 ft, a kanizsai főszolgabírói hivatal 5 ft 30 kr, Poprád főszolgabírói hivatal 4 ft, a szikszói főszolgabírói hivatal 6 ft 40 kr. Sopron város tanácsa 25 a főszolgabírói hivatal Biáról 26 ft a csalomai főszolgabírói hivatal 2 ft adományt küldött. Továbbá adakoztak még helyben Weisz S. Samu általa eszközölt gyűjtés gyantán 5 ft, a szent-Péternél nevezett róm. kath. egyház-közönség lelkesi hivatala perselyes gyűjtés gyantán 2 ft, 14 kr és dr. Tiltcher Jenő 50 kr. Az intézet felügyelő bizottsága a nemesszervi adakozóknak hálás köszönetét nyilvánítja.

József főherceg Nagyszébenben. József főherceg szombaton este Nagyszébenbe érkezett. A pályaudvaron ő fenségét Szvetenai báró hadtestparancsnok, Say tábornok Gunesch ezredes, Thalman alispán, Hochmeister polgármester fogadták. Az egybegyűlt nagyszámu közönség zajos éljenzessel fogadta a főherceget. Ő fensége vasárnap a 23-ik honvéd ezred fölött tartott szemlét, e hó 25-én pedig Kolozsvárra utazik.

Előleptetés a földművelési minisztériumban. A királyi Jaminitzky Jenő miniszteri osztálytanácsosa, Kazy József valóságos miniszteri titkárrá nevezte ki és Sárossy Kapeller Ferencz miniszteri titkárnak az osztálytanácsosi címet adományozta.

Pályázatok. Brassó állami főreál iskolánál tornatanítói állás 500 ft fizetés. Latin nyelvtanításait külön díj június 15-ig. Székely-kereszturi unit. gymnasiumnál tanári állás 800 ft fizetés. jun. 30. Seps sztyúrgyi, Mikó kollegiumnál három tanári állás: 1200 ft, 1000 ft, 800 ft július 4. Bővebben a hivatalos lapban.

Igazságügyi kinevezések. A király az igazságügyi miniszter előterjesztésére kinevezte Tomcsányi Mór kuriai bírót a budapesti kir. ítélő táblához tanácselnökké, Székács Ferencz budapesti törvényszéki alelnökké, a királyhoz számfelületi bírónak, Zsitvay Lajos szombathelyi elnököt a budapesti törvényszékhez alelnökké s Sárváry Gusztáv budapesti kereskedelmi s váltótörvényszéki bírót a budapesti ítélő táblához számfelületi bírónak.

Grünwald Béla irodalmi hagyatéka. Mikor Grünwald Béla tragikus végének biztos híre megérkezett, a rokonok felnyitották a halott budapesti lakását s számba vették az itt hagyott holmit. Az iratok átvizsgálása közben irodalmi művek értékes töredékeit találták meg, a melyek sajnos nagyjából ezentul is töredékek maradtak. Grünwald ugyanis készülőben levő munkáinak nagyrészt magával vitte utolsó útjára s ezt — mint a B. Tgbl értesül — mind megsemmisítette még Mentoneban, mielőtt üngyilkosságát végrehajtani Párisba ment. Grünwald három történeti művön dolgozott, melyek közül kettőnek csak körvonalai voltak meg, a harmadik azonban ugyszólván teljesen készen volt.

Iható tinta. Egy svéd vegyész oly tintát fedezett föl, mely nem csak íható, de igen kellemes ízű. Erős szesztartalommal bír, s gyomorerősítő is szolgál. Ez igen kellemes hír a diurnisták számára, — a kik irodai foglalkozásaik közben koronként fölvidámithatják magukat a tintatartóból.

Jókai és a cserebogarak. Egy genfi nevű jelentés szerint a savoyai parasztek szákszáma viszik oda a megölt cserebogarakat, mert a svájci hatóságok 10 cent-ot fizetnek literjéért, míg a francziák csak hatot. A svájci vámtiszték azonban zavarba jöttek, hogy a különös szállítványokat milyen címen vámozzák meg, mert a szövetségtanács a vámtarifák megállapításánál megelégedett a cserebogarakról. Kérdést intéztek tehát Bernbe a fővámvihatalhoz. Ez pedig ugyáltszik olvasta Jókai „Czigánybáró”-ját s emlékezett, hogy ebben a ravasz szerb leány, Arzéna, cserebogarakkal eteti kériót, csakhogy őket elriassza, s így a böles vámvihatal kimondotta, hogy a cserebogár csemege s akként is róvándó reá a vámn. A savoyai parasztek mozgalmat indították hogy a böles hivatal asztalait naponta ellássák egy tányér csemegével.

A kis lottó, mint győztes. Hogy Csabán betűtött a népbank krachja és a munkásszavargások: az ezen két sajnos eseményből reájuk hamrolott anyagi veszteséget úgy iparkodnak számosan pótolni, hogy tömegesen raknak a kis lottóra. A pénzügyminiszter tehát indíva érezte magát második lottótörszédet engedélyezni Csabán, a hol nemcsak a budapesti és temesvári, hanem a brünni

és nagy szebeni húzásokra is lehet rakni! Így írja ezt egyik csabai újság.

Sikkasztó polgármester. Debreczenből távirják, hogy a törvényszék Nagy László Hajdu-Nánás polgármesterét, kinek bűntígyét szombaton tárgyalják, bűnösnek kimondta a btkv. 562. szakaszába ütközött hivatali sikkasztás bűntetteiben és hét havi börtönrre ítélte. A törvényszék enyhítő körülménynek vette, hogy a sikkasztások elkövetése óta tíz éltelt és vádlott azóta folytonosan hivatalos működésben volt, kötelességek lelkiismeretes buzgósággal végezte és az óta erkölcséről jó bizonyítványok vannak.

Boránd Gyula, a korán elhalt tehetséges színész temetése, mint debreczei tudósítók táviratozza, szombaton ment végbe. Óriási közönség vette körül a koporsót, a melyet a koszorúknak egész halmaza borított. Koszorúkat küldtek többek között a népszínház a „szeretett pályatársnak”, a kolozsvári nemzeti színház, Krecsányi és Kolozsvári szingagatók. Pálmái Ilka az elhunyt családjának táviratban fejezte ki részvétét. Boránd végakaratahoz képest, a színház előtt Mándoky Béla mondott búcsuzót.

Báró Hirsch — mint Párisból távirják: — az oroszországi zsidók letelepítésére Argentiniában öt millió acre földet vásárolt. A letelepítés fokozatosan fog történni. A kivándorlást külön bizottságok fogják Hamburgban és más kikötőhelyeken vezetni.

Politika a ravatalnál. A mint egy bukaresti táviratban olvassuk, kinos incidens zavarta meg Bratiun, a minap elhalt román államférfi temetését. Bukarest városi kószorúját Jonecsu Sándor városi képviselő az elhunyt volt ellenfele akarta a ravatalra tenni, de a mikor a kószorúval a gyászszobában megjelent, a szabadelvű pártnak több vezérfőia kiutasította a halottas szobából. A kinos jelenetnek, a távirat szerint, csak akkor szakadt vége, mikor Bratiun fia közbevetette magát és kijelentette, hogy neki becsületbeli kötelessége a kószorút elfogadni.

Edison legújabb találmányáról, a melyet már egy távirat nyomán említettünk, a feltaláló a következőképpen nyilatkozott. Ha találmányom teljesen elkészül, annak segítségével az énekes vagy énekesnő arcán mutakozó legeszekélyebb változást, szemének minden pillantását s ruházatának színeit a legnagyobb pontossággal meg lehet látni a távolból. A kandalló mellett ülő néző e készütléken át minden egyes szereplő személy természetes mozdulatát figyelemmel kísérheti és pedig oly pontossággal, mintha a távollevő előtte szerepelne. Edison mosolyogva jegyezte meg, hogy találmányának a sportsmanok is örülhetnek, mert annak segítségével a távol végbemenő boxharckozóban éppen úgy gyönyörködhetnek, mintha a nézőtől szemlélnék a küzdőket.

Leégett város. Vilnából jelentik, hogy ott nagy tűz pusztított, mely a városnak 400 házát elhamvasztotta. Két ember életét veszítette, többen pedig megsérültek. A kár igen nagy.

Ekébe fogott munkások. A mi vagy 400 esztendővel ezelőtt megtörtént a miniszterelnök ösével, Szapáry Péterrel, az most megsegett Almásy gróf kézfogási uradalmán, az igaz, hogy nem főurakkal, hanem csak szegény munkásemberekkel. A mult héten ugyanis a gróf birtokának 30 holdnyi területet a gazdaszatisz emberekkel szántatták föl. Egy ember megfogta az elkeszarvát a másik belebújt a hamba és negyven egész krajezárót huzta az ekét reggeltől estig. Az ekébe fogott munkásokat sok kíváncsi ember nézte. Vajjon Almásy grófnak van-e tudomása erről a nem épen humanus dologról?

Vizbefut jegyesek. A görki érseki uradalomban e hó 21-én nagy szerencsétlenség történt. Müller erdömester fiatal menyasszonyával és három barátjával csónakon kirándulást tett a Gurk folyón, de az előtte esett nagy zápor eső miatt megáradt. A kirándulók evező nélkül keltek utnak és az ár Krinfelden felé vitte a gyenge járművet mely egyszerre egy fatuskóba vágódott és felborult, a bentlők pedig a vízbe estek. A szerencsétlenek uszva kisergették meg a menekülést, de a rohanó vízörmeg ezt teljesen megnehezítette. Müller és menyasszonya csakhamar elmerültek a piszkos habokban míg három társukat még idejekorán kimentették a halászosk.

Az arab rabszolgakereskedők gazdálkodásairól a táviró ismét rémhíreket jelent Londonból. Egy Zanabírból Londonba érkezett tudósítás szerint az arab rabszolgakereskedők a Tanganyika-tó északi partján elterült országok, a hol mostanáig a legnagyobb lakosság tanyázott, teljesen sivataggá tették, földulván a falvakat. A becsülötteknek vadállatok által félig szétmaccangolt holttestei mutatják a rettenetes jelenetek színelhelyeit, a hol az élethál hurokat vikták. Legalább 18,000 embert részben megölték részben rabszolgaságba huzoltak.

Szerkesztő postája.

I. L. Erzsébetváros. Földolgo a gyorsaság. Elkészített tudósítást nem közölhetünk, hiszen a mi a hónap közepén történik az a hónap végén már nem újság.

Feltöltő szerkesztő:

BARTHA MIKLÓS.

Segéd-szerkesztő és kiadólaptalálkozó:

MAGYARY MIHÁLY.

526. (1—1)

523, (1-1)